

DESCOPERIRI ARHEOLOGICE DIN STICLĂ LA BISERICA SF. SAVA DIN 2011

Mihaela CIOBANU

La București, în anul 2011, în zona Universității, au început săpăturile pentru construirea unei parări. Acestea au scos la iveală un bogat material arheologic cum ar fi: zidurile bisericii Sf. Sava, morminte în care s-au găsit atât materiale organice, cât și materiale anorganice de diferite forme și în diverse stadii de conservare. Materialele arheologice găsite sunt cercetate fiecare în funcție de natura lor pentru datarea, conservarea și inventarierea lor.

Printre materialele anorganice găsite în săpăturile de la Sf. Sava s-au găsit și fragmente de sticlă care au intrat în laboratorul de restaurare într-o stare de conservare precară.

Fragmentele de sticlă prezintă depuneri masive de pământ pe toate suprafețele acestora. Sticla este într-o stare avansată de degradare și este foarte friabilă. Îndepărtarea depunerilor de sol de pe suprafața fragmentelor cu soluție apoasă cu detergent neionic combinată cu perieri realizate cu pensule din păr natural. La fragmentele fără irizații am aplicat și tratamente chimice pentru depunerile de rugină, cu EDTA, combinat cu perieri ușoare până la îndepărtarea totală a depunerilor; iar pentru cele cu irizații peroxid de hidrogen-acid azotic, urmat de neutralizări în băi de apă distilată. Și într-un caz și în altul, uscarea se va face cu soluție acetona-alcool etilic, după care se vor întinde pe hârtie de filtru la temperatura camerei¹. Spălarea fragmentelor și așezarea acestora la uscat pe hârtie de filtru s-a realizat cu mișcări lente, ferite de șocuri, datorită fisurilor de pe suprafața panourilor de sticlă, dar și de gradul ridicat de friabilitate. A urmat o consolidare a fragmentelor cu diluție de paraloid B 72, realizată prin imersare în soluție și uscare pe hârtie de filtru. După o examinare mai atentă a fragmentelor și o încercare de prindere provizorie s-a observat și tipologia obiectelor care era pe masa de lucru. Fragmentele din sticlă difereau ca forme și dimensiuni, erau părți ce aparțineau ca forme unui recipient de forma unei sticle de dimensiuni mici, dar și

¹ Lorand Mathe Kis, *Fenomenul de degradare a sticlei, generator al metodelor comparative de restaurare*, în *Cercetări de conservare și restaurare*, vol. 2, București, 1982, pp. 213-218.

fragmente de sticlute cum ar fi gâturi și buze de sticle în formă de pâlnie². Grosimea pastei de sticlă din care sunt confecționate fragmentele nu este uniformă ceea ce ne duce la concluzia că sticla a fost lucrată manual, gura sticlei este tubulară cu o înălțime de aproximativ 4 cm, cu o grosime a peretelui de 1 mm, fundul sticlei este circular cu concavitate centrală ce variază ca grosime de la îmbinarea fundului cu peretele sticlei către centrul acesteia, pereții au o grosime de 1.5 mm. Pentru lipirea fragmentelor s-au curățat canturile cu acetonă pentru o mai bună aderență a adezivului. Lipirea efectivă a fragmentelor s-a realizat cu o rășină bicomponentă specială pentru sticlă. Ca susținere s-a folosit plastilina de modelaj și scotch transparent lat, iar surplusul de rășină s-a îndepărtat cu acetonă.

Am consolidat fundul obiectului cu rășină pentru sticlă transparentă deoarece acesta nu avea toate fragmentele și deci nu avea nici stabilitate. Completarea zonelor lacunare s-a realizat cu rășină numai acolo unde a fost necesar pentru a susține fragmentele și pentru a conferi rezistență³. Îndepărtarea benzilor de scotch s-a realizat cu mare atenție cu ajutorul unor instrumente bine ascuțite fără a periclita integritatea structurală.

După restaurarea fragmentelor am obținut un obiect prezent în proporție de 50 %, iar restul reprezintă buze și gâturi de la diverse recipiente. Completarea obiectului tip sticlută nu este posibilă deoarece prelevarea de mulaj nu se poate realiza pe fragmentele existente datorită friabilității sticlei.

În vederea manipulării, protejării și expunerii obiectului am recurs la realizarea unui suport din plexiglas de care am prins obiectul cu scotch dublu adeziv în poziție verticală. Pentru siguranță am confecționat și o cutie cu capac în care am fixat suportul pentru a proteja obiectul de posibile degradări fizico-chimice și mecanice⁴.

Cunoscută din cele mai vechi timpuri, sticla ne fascinează cu diversitatea formelor, domeniile de utilizare dar și a stărilor fizice în care o întâlnim. Sticla arheologică este spectaculoasă atât din punct de vedere al aspectului fizic în care vedem irizații, cu nuanțe de culori ce nu pot fi descrise în cuvinte, dar și al artei meșteșugarilor sticlari care din cele mai îndepărtate timpuri au creat adevărate opere de artă, dar și mărturii ale vremurilor trecute.

² Bucovală M., *Vase antice de sticlă la Tomis*, Muzeul de Arheologie Constanța, 1968, pp. 116-118.

³ Fișa tehnică a rășinei pentru lipit sticlă, tip DEVCON epoxy, 5 minute, importator CTS-România.

⁴ Moldoveanu A., *Conservarea preventivă a bunurilor culturale*, București, 1999, pp. 204-210.

Summary

Archaeological discoveries in Bucharest, the University, started in 2011, revealed a rich archaeological material such as holy church walls. Sava, the tombs were found both organic materials and inorganic materials of different forms and at different stages of preservation. Restoration of archaeological glass is harder because its structure is very fragile and sometimes allows only object consolidation without lacunar areas to complete. The diversity and physical state in which we find, archaeological glass is a challenge, but also a show whit pearly shades delight us every time.

Bibliografie

Bucovală M., *Vase antice de sticlă la Tomis*, 1968.

Farmakovski M.V., *Conservarea și restaurarea colecțiilor de muzeu*, Material pentru uz intern, București, 1954.

Gunther Nolle, *Tehnologia sticlei*, 1981.

Moldoveanu Aurel, *Conservarea preventivă a bunurilor culturale*, București, 1999.

Plenderleith H.J., *The Consrvation of Antiquities and word of arts*, 1971.

Fig. 1. Fragmente de sticlă cu depuneri de pământ

Fig. 2. Fragmente de sticlă spălate de depunerile de pământ

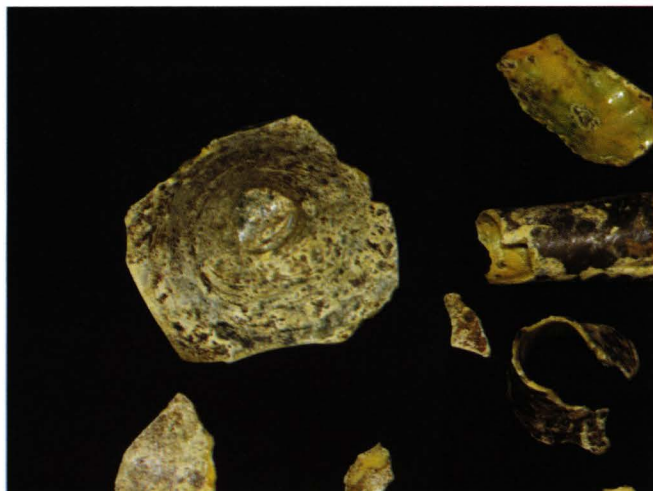

Fig. 3. Detalii fragmente de sticlă cu irizații și depuneri de rugină

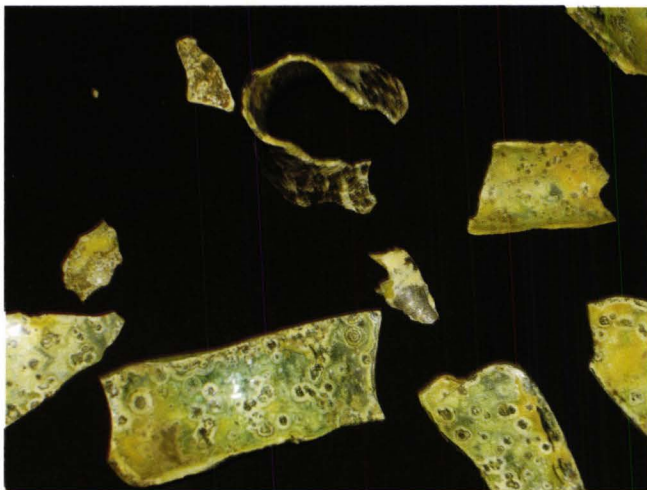

Fig. 4. Detalii fragmente de sticlă
cu irizații și depuneri de rugină

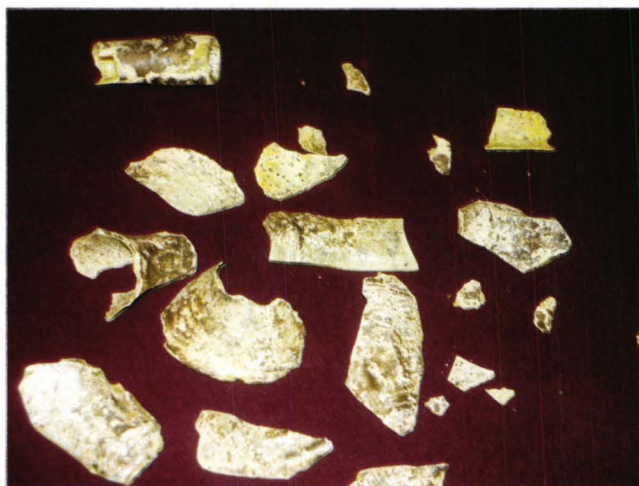

Fig. 5. Detalii fragmente de sticlă
cu irizații și depuneri de rugină

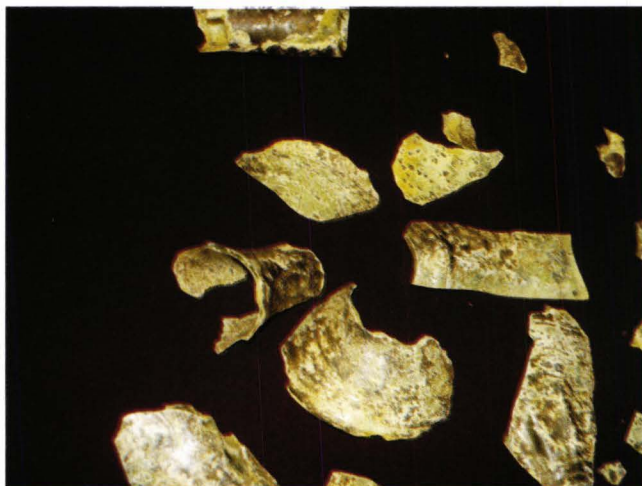

Fig. 6. Detalii fragmente de sticlă
cu irizații și depuneri de rugină

Fig. 7. Detalii fragmente de sticlă cu irizații și depuneri de rugină

Fig. 8. Detalii fragmente de sticlă cu irizații și depuneri de rugină

Fig. 9. Tratamente chimice cu EDTA

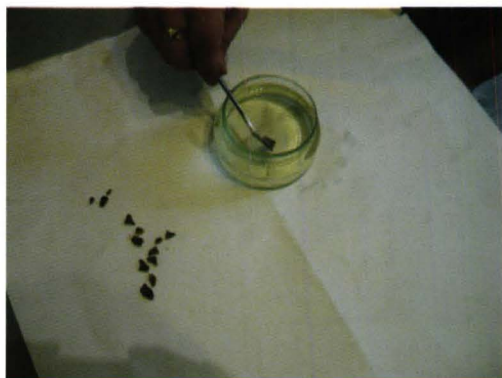

Fig.10. Imersare în paraloid B 72

Fig.11. Uscare pe hârtia de filtru

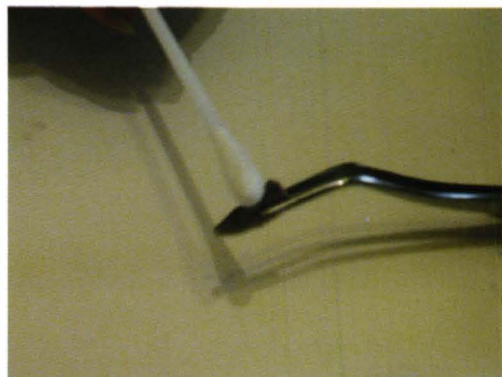

Fig.12. Ștergerea cu acetonă pe casuri

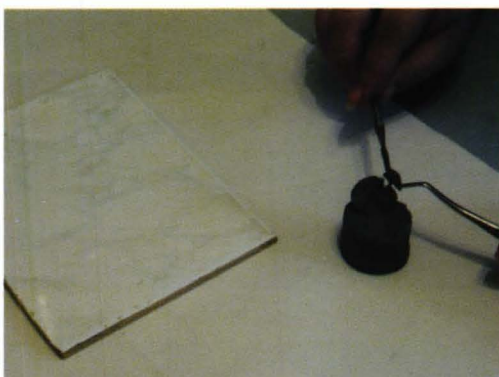

Fig.13. Lipirea fragmentelor

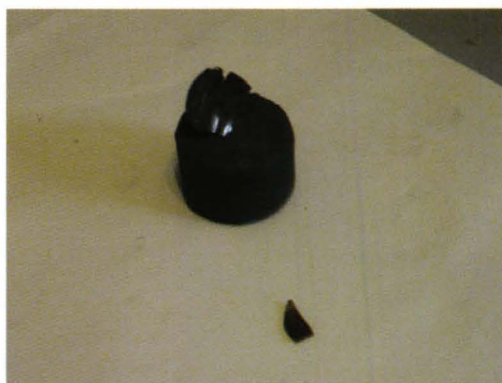

Fig.14. Uscarea adezivului pe suport de plastilină

Fig.15. Confecționarea suportului de plexiglas

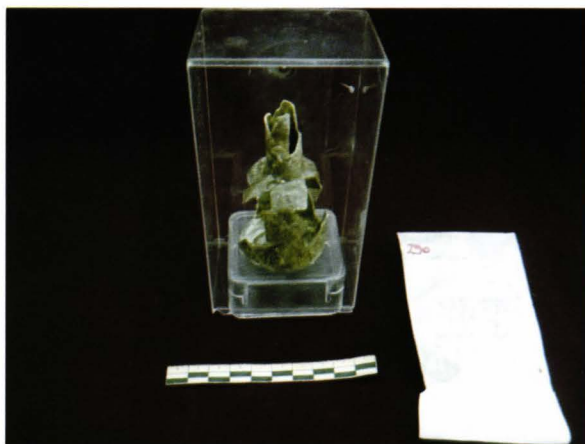

Fig.16. Sticluță de sticlă pe suport și cutie de plexiglas gata pentru expunere

Fig.17. Gât de recipient cu buza pâlnie după restaurare

Fig.18. Gât de recipient cu buza pâlnie după restaurare

Fig.19. Gât de recipient cu buza pâlnie după restaurare